

# სენიის ფურცელი

## სურათებიანი დამატება

მამბათის № 179.

ბათუმბათი, 25 დეკემბერი 1913 წ.

ბაზთის № 2363.

### შოკა

(სურათი გურის ცნობილიან).

კარგად მოზრდილი მიწურ სახლში გაიხალხულ ცეცხლის პირას იჯდა მოხუცებული მართა, ხელში ეჭირა წმინდა სანთელი, თბობდა ცეცხლზე, კმუქნიდა, ათვლებდა ორისავე ხელის ცერებზე, ჰყეცდა და ისევ აცხუნებდა ცეცხლზე. გვერდით ეჯდა ათ-თერთმეტის წლის პატარა ქალი. ბავშვს ხელში წარმის ნაწიბურის წვირილად დაგრეხილი ძაფი ეჭირა. ორივენი მხიარულად ლაპარაკობდნენ და იცინოდნენ.

— აბა გაწიწე, ბებიავ, გაწიწე სანთლის გული! სანთელი დაბნა თლათ! — უთხრა მოხუცებულმა პატარას და მიბრუნა პირი იმისკენ.

ამ დროს ქრიალით გაილა „შენა“ კარი და სახლში შემოვიდა დიდ წვერა, კვლარა, მადლის ტანის მოხუცი კაცი. კარის ვაღებზე ქარი შემოიკრა, დაუბრა ცეცხლს და აკაშაშადა. მართა შესდგა და მიიხედა კარებისკენ. მოხუცს ერთ ხელში „ლოქი“ და „კობე“ ეჭირა, მეორეთი სანჯაროდ მიხურა კარები და გახარებული, ცოცხალის სახით მიუბრუნდა ცოლს:

— რა ღვინოა, რა ღვინო! აბა, ნახე! ახალი კური მოვთხარე, კაშნიკი მოვიტანე! აბა შენდა მევიტანე იმ მარინდგან ამ სიცოცხლეში, კობით რომ გიყვარს დალევია.

— საკალანდო კური ხომ არ მოგიტხარია, ოჯო?

— ეე, საკალანდოს რეიზა მოგიტხარიდი იმ სხვათა, სამ საწყეიანი რომ შექონდა იგი.

მართამ ჩამოათვა კობე, გაღწერა პირჯვარი, დალია და მიაწოდა შვილი-შვილს.

— კი ღვინოა სტორეთ! — სთქვა იმან.

— აბა გლახა იქნება? ცეხლია თო, ცეხლი! — მოხუცმა

ლოქი კუბზეში დადგა. შემოხვეული ყაბალახი შამოძირა, წიკონა თავზე, დაჯდა მეორე მხარეს და დაიწყო ხელების თბო-

ბა. — უინავს დღეს, ქარია, მარა ხელა ძალიანი დარი იქნება, ვარსკლავები დამოჩნა.

— აღესაის ღვინო და ცეხლი! ჩავერია თუ? — გაციონა მართამ თავის უკბილო ღრძილებით. — აბა, ბებიავ, დალევ კობე და გამოწიწე, გამოწიწე სანთლის გული! — მიუბრუნდა ისევ შვილი-შვილს და ისევ დაუწყო სანთელს თბობა, თვლებმა და კმუქვნა.

— ერთი ღერი სანთელი მე დამქირდება ხვალისა, სახტარზე ვაპიროფ წესვლას. — უთხრა ცოლს მოხუცმა.

— უფურე, ბაბუევ, რამისიგება, ამაში ხუთი ღერი გამოვია. — უთხრა ბავშვმა მოხუცს და ვაკემა ძაფი.

მართამ გაღწერა პირჯვარი, შემოახვია ძაფს ბავშვი ხელთან მაღლა სანთელი და დაუწყო მჩენგებელი თითებით ნელ-ნელა სრესა ზევიდან ქვევით. თანაც ხმა მაღლა ლოცულობდა:

— დმერთო და ყოვლად წმინდაო ღვთის შშობებლო, შობის ძალო და მაღლო, შენ შეწიე და გაახარე ჩემი შვილები მათი ქმარ-შვილით: ჩემი მკრინე, ჩემი კალმანე, ჩემი დესპინე, შეყალი ყაბიტი კი ხავს, მარა, მაინც უსოცხლე იმასაც ქმარი, უქმარო ქალი უთავია. ჩემი ევეტი მისი კი ქმარით, ჩემი კეკლუციე. დმერთო დამბადებებლო, ბრევაწობის და შობის გამანერო, ჩემი კეკლუციეის კი ბედი მომასწარო, ისე ნუ ჩამიშობ მიწაში! მიეცი დიდი, დღეი ჩემ როსტომს და მაცხონე მე მხვეილი შენი!..

— ეე, ბაბუევ ე, მი შენდაა: დიდი დღეი მიეცი როსტომსო, მისდა ცხონენას ჩიგა ბეგიეი!

— ხო, ხო, აბა, ჩემდა ე არ ემეტება ბებია შენს ცხონება, ჩემო ბაბუევ!

— ოჯო, შენ იყოცხლე, მე რალათ მინდა აწი სოცხლე დედაბერს. დამმარბე, შიწი დამაყარე გულზე. ნუ გეშინია, ვაგი-შვილი არ მრჩება.

— აბალი ხარ, აბალი. რეიზა სკოლავ ღერის ამ ბრევაწობა სლამოს. ხუთი ქალიშვილი გყავს, და ვაგიშვილობას



მადონა. — სურათი დოღესქოს.

— აბალი ხარ, აბალი. რეიზა სკოლავ ღერის ამ ბრევაწობა სლამოს. ხუთი ქალიშვილი გყავს, და ვაგიშვილობას



ეგრე გაგიწევინე? სიმეზობე წავგავსებინებ, შენ საცოდვით, ზრება გეიტებე გული! ღმერთმა ქე იცის ზაწი შენ უკეთესათ, აღბათ ასე იყო ჩვენი ბედნაწერა... მარა მინც რაგა, ჩვენი კეკლუტევი რაითა ახლა ვაგვიწოდებ ნაკლები? ერთი იგი დავიზნათო და მერე წვევიღეთ ჩვენ გზაზე, დღე-ბერო!—უთხრა კოლს ქმარმა ტკბილის მით და დაუწყა:—

ერთი ხატს სანთელი დუწთოთ და სახარება ამეიღე წვევიკითხოთ ზაწი, მერე დევიხეფსოთ და დაუწყეთ.

— კი, კია, გავათეე სანთლის ჩაშოქნა. აბა, ბებიაე, მიწებე მია სანთელი ვეგრე კედელზე, გაცოდეს. ჯერ აღრე მანც.

— რალა აღრე: დღე და დამე გეიყარა.

მართა ადგა და წაიღა „გამსტენი“ ტახტისაკენ, რომელზედაც ზვეთი კუთხეში კედელთან იყო მიდგმული წითელი ხატუტე. მართა იყო მალაღის ტანის, გამხდარი, წელში გამართული ქალი. დანაუჭებულ მასზედ დაუყვებოდა დიდი მოდუნული ცხვირი; წინა კბილები კველა აკლდა და როცა დახარაკობდა ან ქამად, ცხვირი თითქმის უერთდებოდა ნიკამს. მართა არ იყო ღამაზი ბებერი, მერე მუხღდადვით თუ არა, მასწინე დედასავით შეგვიყარდებოდათ. ამ სიყვარულის მიზეზი იყო იმის თვალნი: კეთილი, დღდრონი წაბლის ფერი თვალნი, რომლებიც მუდამ სიყვარულით გამოიქტირებოდნენ მოსახვედ ჩამობურღულ შუბლის ქვეშ. თუშკი ის აფერ 60 წლის უნდა გამხდარიყო, თამაზ თეთრი არ ერია და ოთხი ნაწიანი წაბლის ფერი თმა წელს ქვევითა სცემდა. როსტომი კი სრულიად ვეთრთებულ და ბეჭებში ოდნავ მოხრალი იყო. სამაგიეროდ იმას არც ერთი კბილი არ აკლდა და თეთრად ჰქონდა ჩაშუქვიებული ფართო მაგარი კბილები. მართა ხშირად უსაყვედლებდა ხუმრობით, ქაბის დროს:

— ჩაეკირკინებია მია კბილები, ყველა გემბრიელი ძღუე-ბი შენ დარგრა სახარათ!

— შენ რომ ყურყუმასავით თმბი გაქ, იგი არ გეყოფა?— უბასუხებდა სიცილით როსტომი.

გულ-ფიცბი, მიგრამ მზიარული კაცი იყო როსტომი: უცებ ანთებოდა, მაგრამ ისევე უცებ დაცებოდა; ამისთვის საცქაო იყო ორიოდე, კოლის ან შვილების, კეთილი სატყუა გავგონა. დიდრონი ღურჯი თვალნი ყოველთვის ხალისით უზრწყინებდა. როსტომს სოფელი შეიგნობარს ეძახდნენ, რადგან კითხვა იცოდა და უყვარდა დიდ დღესასწაულებსა და დიდ დღესასწაულების წინა დღებში სახარების წაკითხვა. კითხვად ღმერთით, გამბულად და დაკვირვებით, მაგრამ მარტო არ უყვარდა კითხვა, იმის მსმენელი ყოველთვის მართა იყო. მართა თუცა არ ესმოდა და არც ეინტერესებოდა სახარების აზრის გავგმა, მინც გულმოდგინეთ უყვებოდა ყურს ქმარის ვახუშტის. ესმოდა სიტყვები, იცემა გულში მჯღის, ხენე-შოდა და ხშირად ტირიდა კიდევაც ისეთ ადგილებზე, სადაც ტირილი სრულიად არ იყო საჭირო. უყვარდა სახარების კითხვა, რადგან ქმარი სახარების წაკითხვის შემდეგ სრულიად იცლებოდა, უფრო გულჩელი და მოსიყვარულე ხდებოდა. ხშირად სარგებლობდა მართა ამით და როცა როსტომს გული მოუკვდებოდა, მოკვდებოდა წინაქობთ თითო-ოროლა სიტყვას,

როსტომიც მასწინე მოღებოდა და დარცხენილი ან გარედ ვაგიღოდა და ან დაიწყებდა რამის კეთება-სწორებას სახლში. საზოგადოდ როსტომი უფლებს მოყვარე კაცი იყო და მართა ყველაფერში ემორჩილებოდა.

მართამ გააღო ხანდუკი, იბოვა შუგ ნაქრებისაგან შეკერილ ბოზაში შეხვეული პატარა მოხრდილი წმინდა გიორგის ხატე და პატარა შვეციანის სახარება. სახარება მიაწოდა ქმარს ხატე ვამოსნა, მოწიწებით დასვენა საკაშე კედელთან და მიუბრუნდა შვილი-შვილს.

— ბებიაე, მომე აბა დანა, სანთელს დაკერი.

ბავშვი წაიღე ქვევით კუთხეში, გააღო ოხანდრა და დაიბნა:

ბებიაე, მუცლის სალოცავს მოცემს არ დაგვიწყდეს შარშანდულა.

— უჰ, ყორიფელი კი გავახენა მამახეცერმა! მეიტანე მია ღვეტლები ყველა, აფერ ბაბუაშენს ვაჩვენებ.

ბავშვმა მოიტანა პატარა გობით რამდენიმე ღვეტელი, კეცხლის პირას და მიაწოდა პეპოს დანა. მართამ ჩამოიღო კვდიდან სანთელი, დაკეცა სამათ და გასკრა: ორი დღე საბოთან, მესამე ანთო და მიწაწება ხატის წინ საკამის კიდეს. მერე დაიჩოქა და დაიწყო ჩემდ ღოცვა. როსტომი ცხვირზე სათაფლებს სამოცული ეტებდა

ღვთის მშობელი.—სურათი შარისასის.



სახარებაში საშობაო წესაკითხს. როცა კოლმე ანთო ხატს სანთელი და დაიჩოქა, ადგა ისიც, მივიდა, დაიჩოქა კოლის გვერდით და დაიწყო მხუვრავოდ ვეცრება.

— აბა, მია აფერ, ნახე ღვეტლები!—დაუძახა ქმარს მართამ, როცა გაათავეს ღოცვა.

— ოო, ძალიანია რაღდენია? კეკლუცებმა წასადები რომელია?

— ა, თე ყველაზე უმჯობროს მისია, მისი პირბე, ჩემი ნენია; კი ჩამეიღოდა მეგონა! აბა, მუცლის სალოცავი, ჩვიდვი ჯრბაში და შექმა არ დაგვიწყტეს შარშანდულა. აფი, ბებიაე, აბა, შენ იაღონზე შევაქე, რაგაც მეალოღობის მზი გეგონო, ა, კილა მიორე დიდ ღვეტელი შეინახე და ქამე ხეპრ, როცაქა გინდა. აფი ორი მე და ბაბუაშენს, შედვეი ვეგრე მილა...

— აბა დევედეთ, დევედეთ წვევიკითხოთ!—თქვა როსტომმა.

ჩამოსდნენ ერთად გრძელ ჯირკვზე. მართამ დახარა ძირს თავი და ორივე ხელი დაიწყო გულზე ჯეგრინდნად. როსტომმა შეუცვია ცეცხლს, ჩამოიღო ცხვირზე სათაფლე ჩაახველა და დაიწყო:

— „სახარება ღუკასი, თავი მეორე. და იყო მით დღეთა შინა გამაზობა ბაძინდა ავიგსტოს ეყისისაგან აღწერად ყოველის სოფლისა“—ააა.—გააგრძელა მხე გლობით როსტომმა და ოდნავ შესდგა.

— მმ, მმ, მმ, ღმერთოოო!—გადახარა მართამ თავი, დაპყრო თვალნი ზვეით და ჩაიტყა გულში მჯღი.

— ესეი აღწერა პირველი იყო მთავრობასა ასურეთს კვირინსასა“—ააა.

— მმ, მმ, მმ, ღმერთოოო, ღმერთოოო!  
— ან და წარვიდოდეს ყოველნი აღწერად კაცად კაცად





— სსა ქალაქაჲ—ააა.—კითხულობდა გულმოდინეთ როსტომი. მართა ირტყადა მქილს კიდელ უფრო გულ-მოდინეთ და გაიძახოდა თავის: „ჰჰ, ჰჰ, ლმერთო, ლმერთო“ სხვა-და-სხვა პანგზე ნაღვლიანის ხმით, თანაც გაფაცოცებით აღდევნდა თვალს შვილი-შვილს, რომელიც ადგა, წაიდა და ოზანდარაში რადაცს მქნა დაუწყაო. დღეხანს ფეკურობდა, დაემებდა რადაცს პანგში ოზანდარაში. მართას ეწინაოდა, ვაი თუ რამე გადმოყაროს და წამახდინოსო: სახელიო სამზადისი ყვე-ლოფერი იქა ჰქონდა შენახული. ვთქვა რამ შვილი-შვილისთვის, იცოდა რომ ეს ეწყინებოდა როსტომს, რადგან გააწყვეტონებდა კითხვას. ამიტომ ითმინდა, მგერამ მოთმინება თან-და-თან უფრო და უფრო ეკარგებოდა და რამდენადაც მოთ-მინება ეკარგებოდა, იმდენად უფრო მძლიერად ირტყადა გულში და გაიძახოდა: „ჰჰ, ჰჰ, ლმერთო, ლმერთო“—და ჰყრიდა ცრემლებს, მაგრამ წაითხულის არც აზრი, არც სიტყვები იმის სრულიად არ ესმოდა. ბოლოს, როგორც იყო, პანგშია დაინება ფეკურის თავი და დაბრუნდა ცეცხლთან პატარა წითელი ჩალის ჯამით ხელში, დაჯდა მგერე ნაპირას და ჩაღვი შიგ მუცლის სალოცავი. „მისიჯამი“, გაიფიქრა მართამ, ერთი მსუბუქად ამოისუნთქა და მთლად სმენდა გადაიქა.

— „დიდება მაღალთა შინა ლმერთ-სა, და ქვეყანასა ზედა შვილობა და სათნოება“—ააა.

გააგრძელა უკანასკნელი სიტყვა როსტომმა, დაეცა სახარება, ჩა-შობირო სათვალე და შეხედა მზიარულიად ცოლს.

— „დიდება მაღალთა შინა ლმერთ-სა, და ქვეყანასა ზედა შვილობა, და კაცთა შორის სათნოება,“—განიშორა მართამაც მზიარულიად.—მაი პირველია ქვეყანაზე!—თქვა იმან და ადგა ზატის წინ ჩამწყარ სანთლის ჩა-საქრობად.—ასე რომ იყოს, სამოთხე იქნება ქვეყანაზე.—დაუბატა მან.

— შავს მართალს ჩივი, მე და ჩემმა ლმერთმა, დედაბერო, იშვა ყრბი ბეთლემს და ბავში მიაწვინეს... ეჭნეთი იმ დროზე ვყოფილიყავი ქვეყანაზე, ჩემ დაბადებას, სხვაი აფერი მიწლოდა!

— შენც რომ ურიებსავეთ ჯვარს გაცეა?

— რას ჩივი, ახლა მე ვიზამდი შავს? არ გცხვენია?..

— ლმერთო შეგცოდე!—შიირტყა მართამ მგელი პირზე.

— იცი, მართა, რა გითხრა: შენდა არ მითხრობია, რომ ხელა ზალიკაც მიმყოფა ბათომს კეკელუციის ჩამოსა-ყვანათ, წაღანაი ვნახე.—უთხრა როსტომმა მართას ცოტა სიწმის შემ-დგე.

— ეჰ, რას მიჩივი! რაცხა ნამეტარა შამოგვირთენ ამ ციკაიზა.

— ბიჭი იკლავს თურზე თავს, არ-სენათ: ნანათლილებებს ჯვარი თუ არ დევიწყრე, აღარ მინდა თავი ცოცხალიო. ბათომში რომ იყო, მაშინ ნახა თურზე...  
— რავა, რათ მონუსხა ნეტაი ამ ციკამ? კაი ბიჭი კია, ლმერთმა მკინის ბედნიერობა მომსწროს, მარა ციკამ რომ არაფერი არ იცის, ასე გადაწყვეტილის თქმა იქნება?

— არ იცის თვარა, ვარს გავაზებდევინებ... რავა იტყვის ვარს? უკეთეს ვის იზონის? კაი ოჯახის პატრონი, კაი თვალ-ტანალი, ჩამოგვესიტება შინ...  
— კი ჩამოგვესიტება, შენ ნუ მომიტყე, ამ მზა-მზარეულ ოჯახზე, შავს რადა ანი და ბანი უნდა!  
— მზა-მზარაულზე! მეც შავს ვჩივი და შავიზა მზიარია, შავისნაი შუშა ბიჭის ჩამოსიტება: სახლკარს არ დაქექეს და ჩემი ნატყვან-წყურე ოჯახი არ გაპარტახდება. ლმერთა ჩემი კეკელუციის კაი ვფიქრობს მომასწრობს, აგია ახლა ჩემი სანა-ტრელი, რომ თქვას მტერმა და მოყვარემ, როსტომ უტყბილ-ძის ოჯახი ბუკნად დარჩაო, ოქროსავით სიძე და ბაღში ყავს ოჯახის ზურგია!  
— ერთს პირჩიელთან წავალ: ბიჭი დიებაღება უწინ თუ ციკაი!  
— მაი ძალიანი იფიქრე, მართა, შენ, ამ ორ-სამ დღეში წაი უსიკეტროლო... ხელო რაც უნდა დამემართოს, ჩამევიყვან კეკელუციის ეჰ რადა დროისაა, თვარა ეგვიტყვი რომ გავა-თხუთე, აღარ უნდა გავგეშვა იგი ბათომში.

სხელთა.—სურათი ჭაუბასისა.

— რავა, თვითან არ ქნა, კაი ადვილზე ვარ, კაი ცხოვ-რება მაქ, ბარელამ გვერტუპროთ ეგვიტყვის მეზითხა აღებუ-ლი ვალიო.

— კი, რას ერჩი, ამ ხუთ წელიწადში ქე გამოეზანა ორას მანთაოლი. კიი ფარაა! ჩეიდმეტი წლის ქეა, ახლა, არა მართა? არა, არ გიკვირს, დედაბერო, თორმეტი წლის ბაღანი რომ გამოევიმეტეთ ასე შორ გასაგზავნათ!

— რაცხას ისწავლის, ქვეყანას ნახავს შეთქი, ამა ასე უნდა, მე რომ ვარ გამოკურებული?

— ეჰ, გათავდა, ხვალ ჩამევიყვანა... ხვალისა რა გექ სა-  
ფეხშოთ ან სადილისა? — გამოსცალა ლაპარაკის საგანი როს-  
ტომმა.

— რა მაქ და ყორიფელი: საფეხშია ხორცი ეგერ მო-  
ხარჩული მაქ, მწედას და ღომს დილას გავაყეთებ, სადილისაც  
ხომ გოქი ეგერ მაქ შამფურზე წამოცმული, ქათამი ქოთან-  
შია ჩაყენებული, ნიგოზი დანაყილი მაქ... სუ, აი ქვეყნის  
ძაღვლები რომ აყანყალდა, გეყურებთ? რა ამბავია ნეტაი?!

— შობა დამეს რა ამბავია, რაჲა, არ იკი? მვალლოვები  
იქნებინა; დედექელი ხომ გექ იგინიზა ვახაზირებული?

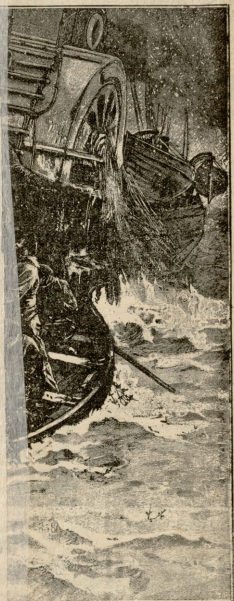
— დედექელი კი მაქ, მარა ჯერ რა დროს მვალლოვობა,  
ოჯო, არ დაღამებულა.

— ბაბუჯე, ვინცა იახისს, ღმერთი ნუ გამოწყლებს, ბე-

ორიგენი ეალერსებოდნენ და სწევდნენ შვილს თავისკენ  
გახარებულნი ამ მოულოდნელის ბედნიერებით. ბოლოს როსტო-  
მა მოჰკიდა მხრებში ხელი და დასვა ცეცხლის პირას დიდ  
ჯორკოზე, თითონაც მოუჯდა გვერდით და დაუწყა ხელის სმა  
ბეჭებზე. მეორე გვერდით მოუჯდა მართა. ქაღმა გადაძრო  
თავზე მოსახვევები, ის იყო ახალგაზრდა და ერთობ ლამაზი.  
სწორედ რომ ამართლებდა თავის სახელისმწიფელობას, მარ-  
თლაც რომ ეკლუეცა და მომხიბვლელი იყო. სახის ყოველი  
ნაწილი მშვენიერი ჰქონდა: გრძელი წარბ-წამწამით დაჩრდი-  
ლული დიდრონი, მუქი, შუქიანი თვალები, სწორე, თეთრი  
შუბლი, პატარა-ლაშაზე ცხვირი და პაწაწა წითელი ტუჩები, —  
ყველაფერი შენოდა იმის პატარა, თეთრ-წითელ ღოკებიან  
სახეს. შეხედა მამას, გაიღმა და გამოაჩინა მარგალიტებით თე-  
თრი, მავარი, ჩამწყვრივებული, წინ უფრო ფართე ცხილები.  
ეს დიმილი იყო სიყვარულით სასვე ღიმილი მოსიყვარულე  
შვილისა მამასადმი. გაიღმა, მოხვია ორივე ხელი მამას კის-  
ერზე და აკოცა.

— ჩემო ბაბუჯე... — თქვა იმან და კიდევ უნდა გაღიზება  
და მოხვეცა, მეგრამ ხელები როგორღაც აუთოთოლდა,  
და ნელა უხმოდ ატორდა. ცრემლები  
და თვალოვან და გადმოსცივდა ღო-

სე, რეიზა?



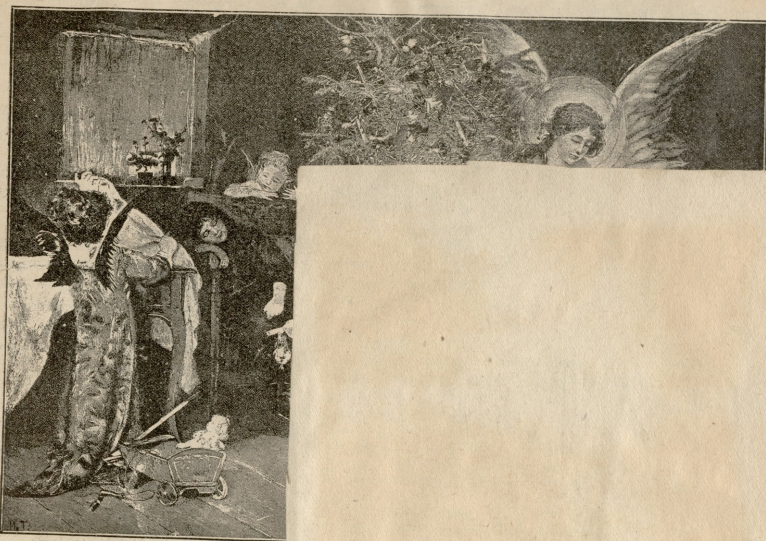
სე — სურათი ბურტონისა.

— არა, ბაბუჯე, გქონდეს გათბი ჯერ... რა ხმაი მაქ, რა  
მეი, საყვარელი მარგალიტსავით... აგერ, აქეთი ჯორკოზე  
დაეჯდე!..

— ვაიმე, შენი კირიმე, ჩემო ნენავ! — გადახვია შვილს მარ-  
თა. — ხვალ მევიღოდა, შვილო მამაშენი შენდა წამოსაყვანათ.  
დედა-შვილი კიი ხანს იყვნენ გადახვეულნი და კოცნი-  
დნენ ერთმანეთს, მამა კი უსიამო შვილს თავზე ხელს და  
წამდა-უწყა კოცნიდა რბილ ხუტუჯა თმებზე.

ქვეყნის — ფილია





— ჩემო ბაბავ, ჩემო, მი რომ არა ვაქც არ გა ჩეილი რომ ხარ, ბაბავე!... ამოვლო შალიდან ი გრძელი ნაწნავი წაბლის ფერი თმა და ვადმოაყა ზე... მაწი კი ხარ, ბაბავ, მარა ერთ ქალით შენი ც მგვიორში იმისანაი საქპრო გიშონე, ჩემო ბაბავე... ქესკონი და ლამაზი...

ბოლოს ყველანი დამშვიდდნენ. კეკლუციან ღიმა, ისევ ისე მშვენიერის ღიმილით. ის იჯდა რული ცეცხლის პირას გაუნძრევლად. დედამა კი ლტებულნი ეკითხებოდნენ სხვა-და-სხვა ამბებს დ წენ თავისას.

— ვი ციციონა კი არ მიკონია! — თქვა კე რაკა დაინახა დისწული. — საქუჭარი მოგიტანე, აბა მი კალათი.

რაკა კალათი გახსნეს, ამოიღო საზაფხულო ხალისი, წითელ ყვავილებით გაწყობილი ქული, მიაწოდა და უთარა:

- აბა შლაპკა! ბარიშამ მარუქა, უყურე!
- იპ, იპ, შლაპკა, შლაპკა! — დაიძახა სიხარულით ციკინომ, დაიხურა ქული თავზე და დაიწყო ხტუნაობა.
- ეპ, უყურე რა მშვენიერია!
- შეხედე, რავე დამშვენა ციკი!
- ა, ნენავ, შენ თავშალი. ავი, ბაბავ, შენ ჩექმები, თუ ჩავივა ფეხი შით. ბატონმა იყიდა, აღარ დაუჯდა და მარუქა, შინ წეიღო.

მართამ მაშინვე მოიხარო ლურჯი, უჯრა-უჯრა თავშალი. როსტომმა ჩაიკვა ჩექმები.

— უპ, უპ, რა ჩექმებია, წმინდა ამოკისაა, შეხედე, მართა! ჩვეიცვამ ხვალ და ისე წაველ სახტარზე, მერე ზალიკასთან ავალ იქიდგან...

— ოჯო, მოყვარეთ გინდა და, აი, ზალიკა რომ ჩაჩემბდი რაა? ახლა კეკლუციეი გავეწიწლებო, სამამათილოს რომ

კეკლუციას უცებ წაუვიდა ფეხი, იმდენი თავი, დახუჭი თვალები და საშინელი ტყვილი და მწუხარება გამოეხატა სახეზე.

— ბაბავ, ბაბავე!.. გუუსენი, მართა, გულის პირი, დაღლილი ბაღანაი!.. არ დამლუბო ბაბავე... რა დაგემართა, ბაბავე, გამეხედე... — წამოვიარდა ყვირილით შეშინებული როსტომ და წასწვდა გულის პირის ვასახსნელად.

— არა, არა, აფერია, აფერია... რაკა ისე, მევიღალე ნამეტარი და ბრუე დამესხა. — სთქვა კეკლუციამ და ფერი ისევ მოუვიდა.

— ახლავე, ახლავე დაგაწენე, ნენავ! აბა, ციკინო, დაანთე ცეხლი ოდაში.

დედ-მამა თანაგრძობით და სიყვარულით შესცქეროდნენ და ეალერსებოდნენ შვილს.

- კეკლუციევა მუცლის, სალოაკვი არ გაქ?
- ვაიმე, კი არ მაქ შე უბედურს, მარა ჩემსას მიეცე!
- არა, ნენავ, არა, აპ, არ მიწდა!



— ეე, შენსას მისცემ, შენსას კი აფერი მნიშვნელობა აქვს. მისი სახელი უნდა დაგეთქვას! — უსაყვედურა ცოლს როსტომმა.

— ვიძე, რა ვიცი დიდი ნამდვილია თუ ჩამევიღოდა. დიდი დევნილი ქე გამუტუცვე და მაინც თლა და მაივიწყდა მე უბედურს...

— მიც კი ვეხდავ, რომ დაგავიწყდა... ხომ აღაფერი გტყვი? ბაბუე, ა?

— შენ რამ წამოგაშურა ამ გათენებამდი, შენ სკვინაე, ა?

— მუცლის სალოცავი დამრჩა აქნანი.

მოსუტუცველებმა გადაიხარხარეს.

— მაგის შექვის ვეჯირთ ეგება არც კი დაგვიჩინია შენ წუხელის, ბაბუე, ა?

მართამ გახშირია ნაღვერდლები, იპოვა ნაკვერჩხლები და დაანთო ცეცხლი. როსტომმა გაუტანა დევნილი და ფული შეაღილოვებს და დაბრუნდა.

— ვერც ერთი ვერ ვიციანი, ისე შუუბოვიან ცხვირ-პირი. — სთქვა იმან. — რა სიცივია. გუფუყნანეს, თოლს ხიშინ-ხიშინი გააქა... ამა საგულშო ახლა ჩქარა!

— ამ მინუთში იქნება! — სთქვა მართამ და მართლაც რამდენისამე წამის განმავლობაში დომი ჩუხჩუხებდა „ჩახანაში“ გაჩაღებულ ცეცხლზე. მწვადსაც შიშინი გაუღიოდა.

— ბებიავ, იმისანი ავთ იყო წუხელის ქველუციე, რომ თუ გააწვედა, არ მეგონა. — უთხრა ბებუას ციციანომ.

— ვიძე რაით? — ერთის ხით დაეკითხნენ მოხუცებულები.

— იმისანი ასტკოდა მუცელი, იმისანი, რომ თლა შშობიარცხვით უარდა.

— ვუი, ჩემო სიცილო, ეგება მუცლის სალოცავი რომ ვერ გამუტუცვე, იმისა ასტკოვდა.

— ეე, ახლა თქვი! — უსაყვედურა ქვარმა. — ვერ შემატყობიე, ცაე; ანგურას გუფუტელბედი, ან რატას უზამდი? შეილო!...

— თაეი შეიკლა და არ გამოიშვა, გოშარსო.

— ახლა რა უქნა, ბაბუე, თუ იცი?

— აქნანი რომ შევიღოდი, შიხბრა: მოშარჩა, აღარ მტკიოვო.

— ოო, მადლობა ღმერთს! წავიღო ერთს ნახავ ჩემ ბაბაიოსს! — სთქვა მამამ და წავიდა. კოჯა ხან შემდგ დაბრუნდა.

— დასძინია, წუხუბურავს საბანი თავზე და დასძინია. აღარ გავადვიძე, იძინოს, გამოშუშულეს კარავთ. იცი რა გითხრა, მართა: სახტარზე თუ ენახე ზალიკისანი, ქე წამევიყვან აქეთ ვყვლას. თუ არა და ავალ იგინისას ნაწილი ბევს, მაინც შეტუბონებდა უნდა, ციცი რომ ჩამევიდა და ხაზირათ დავცხდი, ხომ იცი?

— კი, ოჯო, ყორიფელი ხაზირათ მაქვს სადილი ხაზირი მაქვს, გოჭს შეეწევა და სხვა რა... მართა წიი, ბებიავ, შენ ოღაში ცხელი დაანთე, არ შესკივდეს ბლანას.

გათენდა. ქრისტიანობისთვის მკრთალმა შხემ მკრთალსიხეები გაღმოსაშუა თოვლით დაფენილ დღემიწას და მკრთალად, მაგრამ მხიარულათ შეაშუქა როსტომის მხიარულ სახლს კარგში.

მართამ დახილა დომი, დაღვა გრძელი, დაბალი ოთხფეხი „სუფრა“ ცეცხლის პირას და დალაგა ზედ საქველები. როსტომ ახალის, ნაცრის ფერის, ჩოხით და ახალის ჩექმებით გაიწყო მობილი ივარცხნიდა თავის დიდ თეთრ წვერს და თანაც მხიარულად დაპლინინებდა ალილოს.

— ბაბუე, ისე ეკირს რომ მიხვალ სახტარზე, აფერი ქამ, კოდევიო, და ახლა რომ ძღები?

— აბაღილი! შობას კი არაა კოდევი: დღემანდელ დღეს ესო ქრისტე დიხვად, შენ აბაღავ, ესო ქრისტე ქვეს და რეკულს მასტელენებოდა, თეარო ქვის მასტელენებოთი კი აკოდევიო.

IX

გარიგრავდა. სოფელი გამოიღვიძა და ახმურდა. ყველგან ისმოდა ხალისიანი ძახილი, აქა-იქ თოვლის სროლა, ძალილების ყეფა და მხიარული „აილილო“.

— როსტომ, როსტომ! — გააღვიძა მართამ ქვარი: — მეალილოები მევიდენ ეგერ, გუტანენ აი დიქელი და აფერ ერთი შაური ფარა კიდო.

— ახლაე, ახლაე! — სთქვა როსტომმა, საჩქაროდ წაშობოდა ლოგინიდან და დაიწყო ჩაკვა.

— მუცლის სალოცავი შექამე, არ დაგავიწყდეს.

— ბებიავ, ბებიავ, ვამიღე კარი, მეალილოები მევი-

მართა ადგა სწრაფად, გადაიკვა ქამა, გამოაძრა კარიდან და შიშინებდა შეილო-შეილო.



ცხილა—ასე,  
 ცხილა! მართალია რაღაც დროისაა—მან დაიშვა და იგებები,  
 მისა წყალი ვარცხი... და ჩასვა ბავ... სახ... მ...  
 ჩაიკურცდა იქვე და გარინდებული, უძრავის თვლებით შე  
 სკ... როდა დედამაინის... მოძრაობას..

— მერო მხარე ჰქვია და უტყროდა... ციკინო, წითელ ყუ  
 ვიღებიან ყვივლის ქულით თავზე, შეშინებულსა და გაკვირ  
 ვეულის სახით.

— ეჰ ეჰ ეჰ ეი, მოვედივარ, მოვიგებარია!.. აბა, მართა  
 სსიძო, სსიძო, მოგიყვანე!..  
 — მახალა, აბა შენ იცი რას დავაგხვედრეფი...  
 — მისინელსა მხიარულსა ყვან სტუმრები საყვარლები...  
 — ჰა, ჰა, ვამიშვით, ოჯო, მერეც კი მოესრობით სი  
 მღერის!

მოსმა კიბზე ამომავალ ხალხის ფეხების ბრახაბრები,  
 მთლიანად სიძვრა და ქალის სიცილი.  
 მართა აშკრდა და წაშლდა შეშინებული.  
 — აბა, სიძვე, თვალის სინათლეც, შამომბანდი, მობძან  
 დით მახალბო!— მხიარულად გალო კარი ჭოროსტომა და შე  
 მოუშვა ჯერ სტუმრები, ახალ კორე-ლუგაშაშლილი, შავვრე  
 მანი, ჩაქურთი გამოწყობილი ყურბა სსიძო და სსიძის დედ  
 მამა. მერზე შემოვიდა თითონაც.

— უა, უა, უა!— გასისა ამ დროს ვარცლში ბავშვის ტი  
 რილი.  
 ყველანი გაშტერებულნი გაჩრდნენ კარებშივე და და  
 იწყეს იქით-აქეთ ყურება. ქათმის წვენი ყვილიად დაიშპარყო  
 ალაგალაგ იატაკზე, აქ-იქ განეულ ქათმის ნაწილები რაღაც  
 სიკვდილით გამოიკტირებოდნენ, ტიტველა ფეხების კვლისაგან  
 სველად დაჭრებულ იატაკზე, ბუხრის მახლობლად, ეგლო  
 მამფურზე წამოყვანილი თვლებ წვარდნილი შემწვარი გოკი.  
 შუა ოთახში შემკრთალი მართა და „შლაკინა“ ციკინო  
 გაჩრდებულნიყვნენ და შესტკვრიდნენ სტუმრებს. როსტომმა  
 გიბზედ ლოგინისკენ, მერზე შეხედა ვარცლში ბავშუს.

— აა, რა ამბავია?!— სიტყვა მან ხმა ჩახლენილად, მაგრამ  
 წაღაც იმედით.  
 მართამ იგრძნო, რომ დაღვა გამოჩრებული დრო, თით  
 ძისისაგან გამოიკვრა, მსწრაფლად გაუღევა თავში სახა  
 რების სიტყვების მოქმედებაჲ ქაჩრხე და მივარდა:  
 — ბერო კაცო, ბერო კაცო! შე... შე... რა... მი... მე...  
 და... — ბუტბუტებდა რაღაც უთავბოლოდ; მაგრამ სახარე  
 ბამი ამონაკითხი ერთი სიტყვეც ვერ მოიგონა. როსტომმა  
 ერთი შეხედა კოლს, მაგრამ თითქოს ვერ დაინახაო, სრუ  
 ლად იცოდა არ უფედბა ყურს, მხოლოდ გაიგონა სსიძის დე  
 დის სიტყვები: „წვეილეთ, წვეილეთ, აქანია ჩვენი საქ  
 მე არაა...“ და გიყვანა ქმარ-შვილი გარეთ. როსტომს რო  
 სტომად გაზარიალა, დაბარიალა თვლები და კბილებსი კრა  
 ხნით დაიყვინა:



... ვე... სტ...  
 ზო გაბანებულა, დაქცეული მოკლავ მე მგას,  
 ჩაქალდა... რავე შემიოკენა თიერი წვერი, რავე  
 თავსხლადი გამეკლე იქით, დედა-ბერო!— ჰკრა  
 თის და ჯოხ მოღერებული გიყვანა ლოგინისა

— მომკალი, ბაბავ, მომკალი, ჩემო  
 ვარ... ჩამაძლევ... წავანერე შობა!—  
 მისუსტებული საყვარელი ხმა, მისი  
 თითქოს ხელი ჰკრეს, შესდგა  
 იქითკენ. მაშინვე დაინახა  
 ლამაზი გფფთერებული ს  
 ცვიენულ მტრად  
 ბა. სასოწარკვეთილი  
 ბალიშზე. აწეწილი  
 რომელსაც ისე უნდა  
 ხელში კანკალით დე  
 ვაგორდა იატაკზე ლოგინ  
 ბოდა შეიღის. ის როგორ  
 მოიღუნა, მოიკუნტა. დახარა  
 მოაწეა ყელშია ამოხდა ბუყუყუა  
 დღე თითქოს რაღაც მოაგონდა, სწო  
 მოიგლოჯა საყველი, მერზე ორივე აჯანყებულ  
 ფარა სახეზე და კენესით ატრდა უღლის ტი

— არ ვარ, ბაბავ, არ ვარ ამის ღირსი... ჩ  
 კო ბაბავ, მე უბედური... შობა, შობა რავე  
 ნაწყვეტ-ნაწყვეტად ძლივს გასაგინად ლ  
 კლუკეი ჩალურჯებულის ჩატეტკილის ბავ  
 მი წვერის ნაკადულებით ჩამოსდიდა  
 კეზზე.

— არა, ბაბავ, არა, შენ კი არა, მე ვარ  
 მე ვარ ჩასაძლენელი ბერი-ყვეთი, რომ  
 ამისიზორეცე უპატრონო... ღირსი ვარ,  
 მართა!... შენ აფერ შუაში ხარ... — ბუჭ  
 ხმით მოხუცებული, წელში მოხრილი  
 ეღვა მართა. არც ეს იყო ახლა გუშინდ  
 ისიც მოხრილია და მოღუნულიყო.  
 თავიდან და რამდენიმე თეთრი თმა  
 ფანჯარაში შემოშუქებულ მზის მკრთა

— უა, უა!— ტიროდა ბავშვი. შე  
 ჯღუნს ახვედა იმის საგებებში.  
 როსტომმა ჩახხედა, მოიბრუნა პირი  
 ერთი წინა კბილი გდმოვარდა და კაცნით  
 მაგრამ როსტომს ამისათვის არც კი მიუტყ  
 იღვა წინ თავ ჩალუნული მოკუბტული და  
 უღონოს ტირილით.

(უცხოელის თუნაღ)





ქალ მე კეკელუკის მეგობრად—სთქვა მართამ, როცა  
 უკლოდ იყო სურათზე.  
 თუ სინანულს, ნუ გაავიწყდება!  
 'ნანეს, აბა!—სთქვა დაბრუნებულმა მართამ.  
 ის უკეთესია, ვიდრე იქნება, საჭიროს  
 მერე აღარ დიტივება!—იხუმრა ღიმილით

5 სოფრას და დაიწყეს საუბრის ქება.  
 იო, მაღიანდ. ყველანი მზიან  
 ხარის რეკა და როსტომი

ნეს ქსარმა რომ მამუქა  
 დიდი. მსხვილი ყვილიად  
 ალა ჯოხი ხელში, დაა-  
 არულად გვიღა. გარედ

სადილი თითქმის მზადქონ-  
 ით ოდნევი ქანობდა. ჯაქვე, შე-  
 ვარ გოკს კიდევ ატრიალებდა ცი-  
 რად, რომ მერე ქივლიც წავიდნოდა.

ს. გვასანაბიე "უკანასკნელად ნახა მართამ, ქო-  
 გარედ და დახურა "ნატებაი".  
 ავი, ე, წავარდა მთორე თვალის!—დაიძახა, გა-  
 ინობი.

ვარდა, აბა ახლა შემწვარია და წვიდ, ბებიავ,  
 ქოთანს წამევიღებ. შუაწირის ქბ და რეკეს.  
 აღვიძებ აწი, ეკოლე ამღონი ძილი.  
 ავლიან სახტრიდვან, ქოუ ჩამოსავა-  
 რა და ჩვენ ვეკმოთ' ახალი კაბა  
 ჰეც გაიზახირე ქანდრაკული, ჩე-

ქალუკის დანიშნავენ დღეს?  
 ისე მევილიან სანახავით და გა-  
 ლაპარაკებთ.  
 პურავ, ბებიავ?  
 დეიხურე რაც გინდა.

კოქი ხის შამფურით და წავიდა.  
 თ-შოაკალითა ჭურჭლები კუთხეებში,  
 ოვებით ქოთანი და ფრთხილის ნაბი-  
 საყენ. როცა ოდის კბესთან მიახ-  
 ვა კარებში ცოცნო, ახალი კაბით  
 მული, ფენ მიწველი.

გამეიარე, ბებიავ, მალე, მალე, მა-  
 ის.  
 რა იყო შეილო, რაი, რაი?—აირ-  
 ვა მართამ მალაზა შევარდა ოთახ-

მოამზებარევე... მეტი აღარ შემძ-  
 დელდამინის, მოვკტო, ნენავ, მოო-  
 ილი!

...—მართა იქვე ჩავკეცა კა-  
 არდა ხელიდან და მთელ  
 სხვადასხვა ნაწილები. მხო-  
 კები დაგროვდა იმის წინ ერთ

, ნენავ... აღარ შემძლია... ვააი!  
 ლუკიამ.

ელ გამოერკვა, წამოვარდა და მია-

ზოთხარი? შეილო, შენ საცოდვა-  
 თი თაიი? დასურ

კეკელუკი გაწითლებულს ტანჯულის სახით გულ სა-  
 კლოვად კენსოდა. შუბლსა და ლოყებზე წურწურით ჩაიხოს-  
 დოდა ივლი. მართა მიკრა იმასთან, მოსწმინდა სახე და,  
 რალაც უაზროთ, დაუწყო ლოგინს საჩქაროდ სწორება.

— ნენავ, მოამზებარე რაცა... მოოვკტო, ვააი!—დაიკე-  
 ლა მინ და ჩაქუშდა.

— უა, უა, უა...—მოისმა ახალ-დაბადებულ ბავშვის მა-  
 ლალი ტირილი.

ამ დროს შემოვარდა ქაქანით "დღემანიეი" ჯუფან, გა-  
 მხდარი, ახმხი, ბებერნი დელდაკოცო.

— რავა, რა იყო, ვერ შემბატონით დროზე, თუ რამე  
 ამბავი იყო?—სთქვა იმან და მარდად მივიდა შშობიარესთან.

— ზიქია, ზიქი მარგალიტსათ! გაგიზარდის დემრთი,  
 რამ გავბეჯა, ქალო? მოხმარება ახლა უნდა.—მიუბრუნდა ის  
 მართას და შემინებელი რალაცს ფაქურაბად.—წყალი, წყალი!  
 გული შუღუწუნთა ციკას, ძმარი სასუნებელი ჩქარა მოამწვე-  
 ლით!—ყვიროდა ჯუფან და აბრუნებდა გულ-წასულ კეკელუ-  
 კის, რომელიც გაფიქრებულად, წესსიკოცნოდა, მჭვარივით  
 ვგლო ბალიშზე. როცა მოიყვანეს გონებაზე, შშობიარეს შეს-  
 ცივდა, ააბავძავა, დაიწყო კიბილების ცახცახი.—გადახურეთ  
 ანბები, დანთეთ ცხელი ფუხარი!—ამან გარგულეგას აბღენდა  
 ჯუფან.

ყველანი დარბოდნენ და ფაქურაბდნენ. მართა უსიტყვოდ  
 ასრულებდა ჯუფანის ყოველ ბრძანებას. ჯუფანი დამწვიდა,  
 მიუბრუნდა შშობიარეს! და უაზროდ ჰკითხა:



და სმონიება

მართა აღვა სწრაფად, გადაიკეცა კაბა, გამოაჭრა კალიდა  
 თ-შოაკალითა და წამოვარდა მთელ სხვადასხვა ნაწილები. მხო-  
 კები დაგროვდა იმის წინ ერთ

გულსა და ლოყებზე წურწურით ჩაიხოს-  
 დოდა ივლი.